

O SĂ-MI MÂNÂNGE PISIȚA OCTII ?

Răspunsuri la
întrebări
mari și mici
despre
moarte

**CAITLIN
DOUGHTY**

Traducere din limba engleză de
DORINA TĂTĂRAN

Cu ilustrații de
DIANNÉ RUZ

NEMIRA

Când o să mor, o să-mi mănânce pisica ochii?

Nu, pisica nu o să-ți mănânce ochii. Cel puțin, nu imediat.

Nu-ți face griji, Tomiță Miaunescu n-a stat la pândă în tot timpul acesta, uitându-se la tine din spatele canapelei și așteptând ca tu să-ți dai ultima răsuflare și să își zică: „Spartani! Diseară luăm cina în iad!”

Timp de mai multe ore sau chiar mai multe zile după moartea ta, Tomiță va aștepta să te ridici din morți și să îi umpli bolul cu hrana lui obișnuită. Nu o să sară direct la carne de om. Dar o pisică trebuie să mănânce, iar tu ești persoana care îl hrănește. Asta este înțelegerea pisică-om. Moartea nu te eliberează de îndeplinirea obligațiilor contractuale. Dacă ai un atac de cord în sufragerie și nu te găsește nimeni înainte să lipsești de la întâlnirea de la cafea cu Sheila, joia viitoare, un Tomiță Miaunescu flămând și nerăbdător s-ar putea să-și abandoneze bolul gol și să vină să vadă ce are de oferit cadavrul tău.

Pisicile au tendința să consume părți umane moi și expuse, precum fața și gâtul, concentrându-se mai ales pe gură și pe nas. Nu exclude nici niște ronțăieli din globii oculari, dar e mai probabil ca Tomiță să prefere părți mai moi, mai ușor de accesat. Gândește-te: pleoape, buze sau limbă. „De ce ar face dragul meu așa ceva?“, te întrebi.

Să nu uităm că, oricât de mult îl adori tu pe domesticitul Gheruță, fraierul ăla e un criminal oportunist, care împarte 95,6% din ADN-ul său cu lei. Pisicile măcelăresc în fiecare an (doar în SUA) până la 3,7 miliarde de păsări. Dacă pui la socoteală alte mamifere mici și drăguțe, precum șoareci și iepuri, numărul morților crește la 20 de miliarde. E un masacru abject, o baie de sânge în care mor adorabile creaturi sălbatice, iar autoarele sunt felinele noastre suzerane. Zici că domnul Răsfățeanu e un scump, un drăguț? „Se uită cu mine la televizor!“ Nu, doamnă. Domnul Răsfățeanu e un prădător.

Vestea bună (pentru corpul tău mort) e că unele animale de companie cu reputație alunecoasă, sinistră, s-ar putea să nu aibă capacitatea (sau interesul) să își mănânce stăpânii. Șerpii și șopărelele, de exemplu, nu o să te mănânce după ce mori, doar dacă nu cumva ții în libertate prin casă un dragon de Komodo adult.

Dar ăsta e finalul veștilor bune. Câinele tău te va mânca. „Oh, nu!“, zici tu. „Nu cel mai bun prieten al omului!“

Oh, da. Fifica Pufosița îți va ataca trupul mort, fără remușcări. Există cazuri în care legiștii suspectează inițial că a avut loc o crimă violentă, doar ca să descopere că doamna Pufosița a atacat trupul mort. Totuși, câinele tău poate că nu te va mușca și nu te va sfâșia pentru că moare de foame. Mult mai probabil, Fifica Pufosița va încerca să te trezească. S-a întâmplat ceva cu omul ei. Probabil că e neliniștită și încordată. În acest caz, câinele s-ar putea să muște ușor buzele stăpânului, exact așa cum îți rozi tu unghiile sau cum dai refresh la pagina de social media. Toți avem armele noastre ciudate în lupta contra anxietății!

Un caz foarte trist a fost cel al unei femei de patruzeci și ceva de ani, cunoscută drept alcoolică. Adesea, atunci când era beată și inconștientă, setterul ei îi lungea fața și o mușca de picioare, încercând să o trezească. După ce a murit, s-a descoperit că lipseau bucăți de carne din nas și de la gură. Setterul încercase în mod repetat să își trezească omul, cu forță tot mai mare, dar nu reușise.

Studiile unor cazuri de medicină legală – știați că există jobul de „legist veterinar“? – se axează pe tiparele de atac la câinii mari: de exemplu, ciobănescul german care a scos ambii ochi ai stăpânului său sau acel husky care a mâncat degetele mari ale stăpânului. Dar nu mărimea câinelui este importantă, când vine vorba despre mutilări post-mortem. Să luăm de exemplu povestea lui Rumpelstiltskin, care era un chihuahua. Noul lui stăpân a pus o poză cu el pe un forum, ca să se laude, și a adăugat unele „informații suplimentare“, mai exact: „A trecut ceva timp până să se descopere că fostul său stăpân murise, iar câinele ăsta și-a mâncat omul ca să poată supraviețui“. Mie îmi pare că Rumpelstiltskin e un supraviețuitor mic și curajos.

Cumva, faptul că un câine este anxios și copleșit ne face mai îngăduitori cu faptul că acesta poate mânca dintr-un cadavru. Dezvoltăm legături strânse cu animalele noastre de companie. Vrem să fie supărate când murim, nu să se lingă pe bot. Dar de ce avem asemenea așteptări? Animalele noastre de companie mănâncă animale moarte, la fel cum oamenii mănâncă animale moarte (în fine, voi, vegetarienii, nu mâncați). Multe animale sălbatice vor mânca și ele dintr-un cadavru. Chiar și unele dintre creaturile despre care credem că sunt cei mai abili prădători – lei, lupi, urși – vor rumega fericite, dacă vor găsi pe teritoriul lor un animal mort. Mai ales dacă sunt flămânde. Mâncarea e mâncare, iar tu ești mort. Să-i lăsăm să-și savureze mâncarea și să-și vadă de viețile lor, acum cu un pedigri ușor macabru. Trăiască Rumpelstiltskin!

Ce s-ar întâmpla cu cadavrul unui astronaut în spațiu?

Două cuvinte, multe probleme: spațiu și cadavru.

La fel ca spațiul imens, soarta cadavrului unui astronaut este un teritoriu neexplorat. Până acum, niciun om nu a murit de moarte naturală, în spațiu. Optsprezece astronauți au murit, dar toate decesele au fost cauzate de dezastre din spațiu. Naveta spațială Columbia (șapte morți, dezintegrată din cauza unei defecțiuni structurale), naveta spațială Challenger (șapte morți, dezintegrată în timpul lansării), Soiuz 11 (trei morți, supapa de ventilare s-a defectat în timpul coborârii - practic, acestea sunt singurele decese care chiar s-au petrecut în spațiul propriu-zis), Soiuz 1 (un deces, parașuta capsulei nu s-a deschis la reintrarea în atmosferă). Toate acestea au fost dezastre la scară mare, cu trupuri recuperate pe Pământ, în diverse stadii de dezintegrare. Dar nu știm ce s-ar întâmpla dacă un astronaut ar face un atac de cord sau dacă ar avea un accident în timp ce merge prin spațiu, sau dacă s-ar îneca în timp ce mănâncă vreo înghețată din

aceea congelată, în drum spre Marte. „Hmmm, Houston, să îl trimitem plutind spre debara sau...?”

Înainte să vorbim despre ce ar trebui făcut cu un cadavru în spațiu, să vedem ce s-ar întâmpla dacă moartea s-ar produce într-un loc fără gravitație și fără presiune atmosferică. Iată o situație ipotetică. Un astronaut, să-i spunem dr. Lisa, își pierde vremea cu o reparație de rutină, în afara stației spațiale. (Oare astronautii pierd vremea vreodată? Presupun că tot ce fac ei are un scop anume, un scop tehnic. Poate că merg uneori prin spațiu doar ca să se asigure că totul e în regulă prin jurul stației?) Deodată, costumul alb de astronaut al Lisei e lovit de un mic meteorit, care îi face o gaură considerabilă.

Spre deosebire de ce s-ar putea să fi văzut sau să fi citit în cărțile SF, Lisei nu o să-i iasă ochii din cap și nici nu o să explodeze împrăștiind în jur sânge și țurțuri. Nu se va întâmpla nimic atât de dramatic. Dar Lisa va trebui să acționeze rapid, după ce i se fisurează costumul, pentru că își va pierde cunoștința într-un interval de nouă până la unsprezece secunde. Iată un interval de timp al naibii de înspăimântător în precizia lui. Hai să rotunjim și să zicem că are zece secunde să ajungă într-un mediu presurizat. Dar o decompresie atât de rapidă e posibil să o trimită într-o stare de șoc. Moartea va veni la biata noastră pierzătoare de vreme înainte să își dea seama ce se întâmplă.

Moartea Lisei se va datora preponderent lipsei de presiune atmosferică din spațiu. Corpul omenesc este obișnuit să acționeze sub greutatea atmosferei Pământului, care ne înconjoară tot timpul ca o pătură anti-anxietate de dimensiunea planetei. În clipa în care acea presiune atmosferică dispare, gazele din corpul Lisei vor începe să se dilate, iar lichidele se vor transforma în gaz. Apa din mușchi se va transforma în vapori, care se vor aduna sub pielea Lisei, dilatând unele părți ale corpului ei până când își vor dubla mărimea. Asta va duce la o situație ciudată,

de genul Violet Beauregarde¹, dar nu va fi principala ei problemă de supraviețuire. Lipsa presiunii va face și ca nitrogenul din sângele ei să formeze bule de gaz, provocându-i dureri mari, la fel cu cele simțite de scafandrii de mare adâncime când se depresurizează. Faptul că dr. Lisa va leșina în acel interval de nouă până la unsprezece secunde va fi o binecuvântată ușurare pentru ea. Va continua să plutească și să se umfle, fără să fie conștientă de ceea ce se întâmplă.

După ce va trece acel minut și jumătate, ritmul cardiac și tensiunea Lisei se vor prăbuși (până în punctul în care sângele ei ar putea începe să fiarbă). Presiunea din interiorul și din exteriorul plămânilor ei va fi atât de neobișnuită, încât plămânii îi vor fi sfâșiați și vor sângera. Fără intervenție imediată, dr. Lisa se va asfixia și vom avea de-a face cu un cadavru din spațiu. Nu uitați, asta este ceea ce credem noi că s-ar putea întâmpla. Puținele informații pe care le avem vin din studii făcute în camere de altitudine pe oameni ghinionști sau pe animale încă și mai ghinioniste.

Echipajul o trage pe Lisa înapoi înăuntru, dar e prea târziu pentru a o salva. Odihnește-te în pace, dr. Lisa! Acum, ce ar trebui să facă ei cu trupul Lisei?

Programele spațiale precum NASA au luat în calcul această iminență, deși nu vorbesc despre asta în mod public. (NASA, de ce-ți ascunzi protocolul privind cadavrele?) Așadar, dați-mi voie să pun eu întrebarea: corpul Lisei va reveni sau nu pe Pământ? Iată ce s-ar întâmpla, în funcție de ce veți decide.

Da, aduceți corpul Lisei înapoi pe Pământ

La temperaturi scăzute, descompunerea poate fi încetinită. Așadar, dacă Lisa revine pe Pământ (iar echipajul nu vrea ca

¹ Personaj din cartea *Charlie și fabrica de ciocolată*, de Roald Dahl, care se umflă foarte tare după ce mănâncă o gumă de mestecat cu puteri speciale (n. red.).

scurgeri din trupul aflat în descompunere să ajungă în zona locuită a navei), trebuie să o țină la temperaturi cât mai scăzute posibil. Pe Stația Spațială Internațională, astronauții păstrează gunoiul și resturile menajere în cea mai rece zonă a stației. Frigul omoară bacteriile care provoacă descompunerea, lucru care reduce putrezirea alimentelor și îi ajută pe astronauți să evite mirosurile neplăcute. Așadar, aici s-ar putea să stea Lisa până când o navetă ar readuce-o pe Pământ. Să o ții pe eroica dr. Lisa cea prăbușită în spațiu la un loc cu gunoiul s-ar putea să nu fie chiar cea mai bună mișcare de relații publice, dar stația are spațiu limitat, iar zona de gunoi are deja sistem de răcire, așa că e logic să o țină acolo.

Da, corpul Lisei ar trebui să se întoarcă, dar nu imediat

Dar dacă dr. Lisa moare de atac de cord, în lunga călătorie spre Marte? În 2005, NASA a colaborat cu o companie suedeză mică, numită Promessa, pentru a crea prototipul unui sistem în care să fie ținute cadavrele din spațiu. Prototipul era numit Corpul Înapoi („Aduc corpul înapoi, returnez cadavrul, dar nu intact“ - Copii, aceasta este o referință la Justin Timberlake¹, e în regulă dacă nu știți cine e.)

Dacă echipajul Lisei ar avea la bord un astfel de sistem, iată cum ar funcționa. Corpul ei ar fi pus într-un sac ermetic, făcut din GoreTex și împins în ecluza pneumatică. Aici, temperatura spațiului (-270 °C) ar îngheța trupul Lisei. După vreo oră, un braț robotic ar aduce sacul înapoi în navetă, ar vibra aproximativ cincisprezece minute și ar sfărâma-o în bucăți pe Lisa cea înghețată. Bucățile ar fi deshidratate, iar din Lisa ar rămâne în sac aproximativ 22 de kilograme de pulbere. Teoretic, ai putea să o

¹ În original, „I’m bringing body back“, cu trimitere la versurile unei melodii de Justin Timberlake, „I’m bringin’ sexy back“ (n. red.).

păstrezi pe Lisa sub formă de pulbere mai mulți ani, înainte să o aduci pe Pământ și să o dai familiei, la fel cum ai face cu o urnă foarte grea de la un crematoriu.

Nu, Lisa ar trebui să rămână în spațiu

De fapt, cine zice că trupul Lisei ar trebui să se întoarcă pe Pământ? Oamenii plătesc deja 12 000 de dolari sau mai mult pentru a li se lansa rămășițele incinerate sau ADN-ul pe orbita Pământului sau pe Lună, sau în spațiu. Cât de entuziaști credeți că ar fi obsedații de spațiu dacă li s-ar oferi posibilitatea să își lase trupul mort să plutească prin spațiu?

La urma urmei, funeraliile pe mare au fost mereu un mod respectuos de a-i lăsa să se odihnească pe marinari și pe exploratori, care erau aruncați peste bord, în valuri. Continuăm această practică și în zilele noastre, în ciuda tehnologiilor avansate de refrigerare și de conservare la bord. Așadar, deși dispunem de tehnologia necesară pentru a construi roboți care să sfărâme și să înghețe cadavrele în spațiu, oare am putea recurge la opțiunea mai simplă de a înfășura trupul dr. Lisa într-un sac special pentru transportul cadavrelor, de a-l duce până dincolo de sistemul solar și de a-l lăsa să plutească în spațiu?

Spațiul pare vast și necontrolat. Ne place să credem că dr. Lisa va pluti o veșnicie în vid (ca George Clooney în filmul acela despre spațiu, pe care îl urmăresc mereu în avion), dar, mult mai probabil, ea va urma aceeași orbită ca a navei. Într-un mod pervers, asta o va transforma într-un fel de gunoi spațial. Națiunile Unite au reguli referitoare la mizeria din spațiu. Însă mă îndoiesc că va aplica cineva acele reguli în ce o privește pe dr. Lisa. Încă o dată: nimeni nu vrea să o numească gunoi pe nobila noastră Lisa!

Oamenii au avut de-a face cu această problemă și înainte, fără să găsească soluții. Există doar câteva rute pe care se poate urca pe muntele Everest, la o altitudine de 8 848 de metri. Dacă mori

la acea altitudine (lucru pe care l-au pățit aproape trei sute de oameni), este periculos pentru cei în viață să încerce să îți coboare trupul pentru înmormântare sau incinerare. În zilele noastre, e plin de cadavre pe potecile de urcare, iar alpiniștii trebuie să sară peste salopetele portocalii și peste scheletele colegilor răposați. Același lucru s-ar putea întâmpla în spațiu, unde navele aflate în drum spre Marte ar trebui să treacă de fiecare dată pe lângă cadavrele care orbitează. „Oh, Doamne, uite-o din nou pe Lisa.“

E posibil ca, în cele din urmă, gravitația planetei să o atragă pe Lisa. Dacă se întâmplă asta, Lisa va avea parte de o incinerare gratuită, în atmosferă. Fricțiunea gazului atmosferic i-ar supraîncălzi țesuturile corpului și ar incinera-o. Și ar mai exista o posibilitate, cea mai mică dintre cele mai mici posibilități, ca trupul Lisei să fie trimis în spațiu într-o navă mică autopropulsată, un fel de capsulă spațială, care ar pleca apoi din sistemul nostru solar, ar traversa întinderea pustie spre o exoplanetă, ar supraviețui coborârii prin orice atmosferă o exista acolo și ar crăpa în urma impactului, lăsând astfel microbi și bacteriile Lisei să creeze viață pe noua planetă. Bravo, Lisa! De unde știm dacă nu cumva alienul Lisa stă la baza vieții pe Pământ, hm? Poate că „materia primordială“ din care au apărut primele vietăți de pe Pământ provenea, de fapt, din descompunerea Lisei. Mulțumim, dr. Lisa.

Pot să păstrez craniile părinților mei,
după ce ei mor?

Ah, da, vechea întrebare: „Pot să păstrez craniile rudelor mele?“... Ați fi surprinși (sau poate că nu) cât de des mi se pune această întrebare.

Stai! Mai întâi de toate, ce vrei să faci cu craniile lor, mai exact? Să le pui pe șemineu? Să le folosești pe post de vârf pentru bradul de Crăciun? Indiferent care sunt planurile tale, nu uita, craniile reale nu sunt decorațiuni kitsch-oase pentru Halloween, ele au aparținut unei ființe umane. Dar, presupunând că intențiile tale sunt bune, ai de înfruntat trei obstacole majore, înainte să îți bomboanele de pe măsuca de cafea în cutia craniană a tatălui tău: hărțogăraie, drepturi legale și scheletizare.

Mai întâi, să vorbim despre hărțogăraie. Este extrem de dificil să obții permisiunea legală de a expune scheletul unei rude. Teoretic, oamenii decid ce se întâmplă cu trupurile lor după moarte. Așadar, teoretic, părinții tăi ar putea lăsa un document scris, semnat și datat, prin care să dispună explicit că sunt de acord ca tu să le păstrezi craniile după moarte. Ar fi la fel ca

hârtiile pe care le semnează cineva dacă vrea să își doneze corpul pentru cercetări științifice.

Și îți spun eu ce nu o să funcționeze. N-o să poți să te duci la firma de pompe funebre și să le zici: „Bună ziua! Iată cadavru mamei mele. Puteți să-i scoateți capul și să-i descărnați craniul? Ar fi super. Mulțumesc!”

O firmă de pompe funebre obișnuită – de fapt, nicio firmă de pompe funebre – nu e pregătită pentru astfel de solicitări, nici legal, nici practic. Ca director al unei firme de pompe funebre, sincer, habar n-am de ce echipament ai avea nevoie pentru o decapitare corectă. Iartă ulterioră curățare de carne chiar mă depășește. Presupun că implică fierbere și/sau gândaci de piele, dar asta nu apare în programa școlară a pompelor funebre.

(Aici, editorul meu a scris o notă: „De fapt, tu chiar știi unele lucruri despre curățarea cărnii de pe os.” OK, e adevărat. Nu am făcut-o niciodată cu un om, dar sunt pasionată de gândacii de piele¹. Aceștia sunt niște creaturi incredibile, folosite în muzee și în laboratoarele de criminalistică, unde sunt puse să mănânce carnea de pe scheletele morților fără să distrugă și oasele. Gândacii de piele sunt fericiți să se repeadă într-o masă de carne lipicioasă aflată în descompunere și să o curețe cu atenție în jurul celor mai mici oase. Dar nu vă faceți griji că ați putea vizita vreun muzeu și cădea în vreo cuvă cu gândaci de piele: deși sunt insecte „mâncătoare de carne”, nu sunt interesate de oameni vii.)

Să revenim la capul mamei. Chiar dacă aș putea să îl desprind de corp, firma mea de pompe funebre nu ar putea să îți înmâneze legal capul, din cauza unui subiect care va apărea frecvent în această carte: legislația privind profanarea cadavrelor. Aceasta diferă de la un stat la altul și uneori poate părea un pic arbitrară. De exemplu, în Kentucky, legea spune că se consideră profanare de cadavre dacă tratezi un corp mort într-un fel care „poate atinge sentimentele

¹ Dermestidae, familie de coleoptere (n. red.).